

LIETUVOS PROFESINĖ SĄJUNGA „SOLIDARUMAS“

Kodas 290806370; Ulonų 5, LT-08240 Vilnius; tel.370 5 2621743 faksas 370 5 213 3295
www.lps.lt; el.paštas: info@lps.lt; solidarumas.lt@gmail.com

Lietuvos Respublikos Vyriausybei
lrvkanceliarija@lrv.lt

Gerb. p. Agnei Bilotaitei,
Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministrei
bendrasisd@vrm.lt

2022-07-21 Nr.10-62

DĖL VALSTYBĖS TARNYBOS ĮSTATYMO PROJEKTO

LR Vidaus reikalų ministerijos teikiamos Valstybės tarnybos įstatymo pataisos kelia didelį susirūpinimą profesinėms sąjungoms.

Kyla pavojus, kad socialinis dialogas, kuris Lietuvoje lyginant su kitomis Europos Sąjungos valstybėmis yra nepakankamas, bus dar labiau ribojamas, mažinant derybose dėl Nacionalinės kolektyvinės sutarties derinamų klausimų ratą, nes pareiginės algos dydis, pagal kurį nustatomos valstybės tarnautojų darbo užmokestis, nebus šių derybų objektas.

Valstybės tarnybos įstatymo projekte numatytas terminas, kad valstybės tarnautojų atlyginimai atsižvelgiant į šalies Vidutinį darbo užmokestį (VDU) bus peržiūrėti ne rečiau nei per trejus metus, kelia grėsmę, kad atlyginimai gali būti „iššaldomi“ trejiems metams.

Iki šiol socialiniai partneriai kiekvienais metais derybose dėl Nacionalinės sutarties sudėdavo kiek turėtų būti didinami atlyginimai t. y. koks bus pareiginės algos bazinis dydis, tuo tarpu dabartiniame Valstybės tarnybos įstatymo projekte neaišku kas ir kokiais kriterijais vadovaujantis nuspręs, kada atėjo laikas peržiūrėti valstybės tarnautojų atlyginimų dydį.

Atsižvelgiant į tai, kad jau šiemet infliacija viršijo 20 proc., o privataus sektoriaus darbuotojų atlyginimai dėl jų trūkumo auga daugiau nei 10 proc., toks valstybės tarnautojų atlyginimų „iššaldymas“ trejiems metams sukels valstybės sektoriaus „nukraujavimą“, kai darbuotojai masiškai išeis dirbti į privatų sektorį.

Todėl įstatyme turi būti numatytas kasmetinis visų valstybės tarnautojų atlyginimų padidinimas, atsižvelgiant į VDU dydį.

Valstybės tarnybos įstatymo projekte numatyta nauja darbo užmokesčio apskaičiavimo tvarka apie du kartus padidins nelygę tarp vadovų ir kitų darbuotojų atlyginimų, nors Lietuva pagal GINI pajamų nelygės indeksą jau daugelį metų yra priešpaskutinėje vietoje Europos Sąjungoje.

Valstybės tarnybos įstatymo projekto aiškinamajame rašte nurodyta, kad atsisakius pareiginių algų koeficientų viršutinių ribų, didžiausio leistino pareigybių skaičiaus, bus sudarytos prielaidos įstaigų vadovams disponuoti žmogiškaisiais ištekliais, laisvai nusprendžiant, kiek ir kokių pareigybių reikia veiklai vykdyti ir iškeltiems tikslams pasiekti, atsižvelgiant į darbo užmokesčio fondo asignavimus.

Tačiau atkreipiame dėmesį, kad dabar valstybės tarnautojams dažnai taikomi tik minimalūs Valstybės tarnybos įstatyme nustatyti pareiginės algos koeficientai, nes įstaigų darbo

užmokesčio fondo dydis dažniausiai yra nedidindamas, todėl kyla grėsmė, kad vadovai norėdami didinti darbo užmokestį paprasčiausiai atleis dalį darbuotojų, o likusiems darbuotojams darbo krūvis bus padidintas daugiau nei išaugs jų atlyginimai t. y. realiai jie gali net sumažėti, nes per tą patį laiką reikės atlikti daugiau darbo nei už jį mokama. Jau dabar būtent dėl per didelių darbo krūvių valstybės tarnautojai palieka valstybinę tarnybą.

Kyla pavojus, kad įgyvendinus šį pasiūlymą valstybė nebesugebės užtikrinti kokybiškų viešųjų paslaugų teikimo.

Valstybės tarnybos įstatymo projekte numatytas priedų už darbo stažą panaikinimas, įskaičiuojant jį į naują darbuotojo darbo užmokesčio apskaičiavimo koeficientą, kelia grėsmę, kad ateityje didinant atlyginimus darbuotojams, turintiems didesnę darbo stažą, jų atlyginimai bus didinami mažiau nei darbuotojų turinčių mažesnę darbo stažą, teigiant, kad jų atlyginimai yra didesni už naujų darbuotojų atlyginimus.

Manome, kad priedai už darbo stažą yra teisingas atlygis už įgytą patirtį ir gera motyvavimo priemonė, skatinanti darbuotojus neieškoti darbo kitur.

Valstybės tarnybos įstatymo projekte numatyta siaurinti profesinių sąjungų teises, nes įstaigoje nesant pasirašytos kolektyvinės sutarties, bus panaikintos profesinei sąjungai Valstybės tarnybos įstatymu suteiktos teisės dalyvauti stebint atrankas į darbo vietas, darbuotojų vertinimo ar tarnybinių nuobaudų skyrimo klausimus.

Valstybės tarnybos įstatymo projekte pateikta pataisa, numatanti išbandomąjį laikotarpį naujam darbuotojui kelia grėsmę, kad atrankos į darbo vietas konkursai gali būti atliekami atmetinai ir valstybei kainuos papildomas laiko ir darbo sąnaudas rengiant daugiau atrankos konkursų.

Valstybės tarnybos įstatymo projekto 12 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad įstaigos vadovas, kurio tarnybinė veikla pareigų eitos kadencijos metu visuose atliktuose tarnybinės veiklos vertinimuose buvo įvertinta *gerai ir (arba) labai gerai*, į tos pačios valstybės ar savivaldybės institucijos ar įstaigos vadovo pareigas antrai kadencijai gali būti skiriamas be konkurso.

Siekiant, kad vadovams būtų nustatytos nediskriminuojančios, vienodos sąlygos ir aiškūs lygiateisiai konkuravimo pagrindai reikėtų palikti, kad antrai kadencijai be konkurso vadovo pareigas galėtų užimti tik *labai gerai* įvertinti vadovai, o profesinės sąjungos turėtų teisę taip pat įvertinti vadovo darbą.

Valstybės tarnybos įstatymo projekto 18 straipsnio 10 dalies 3 punkte numatyta, kad pakanka vieną kartą valstybės tarnautojo veiklą įvertinti nepatenkinamai ir valstybės tarnautojas galėtų būti siūlomas atleisti iš pareigų. Manome, kad siūlymas atleisti valstybės tarnautoją turėtų būti teikiamas ne iškart, o suteikus jam galimybę pasitaisyti nustatant tarnybinės veiklos gerinimo planą ir, po šios priemonės rezultatams esant nepatenkinamiems, galėtų būti siūloma valstybės tarnautoją atleisti iš pareigų.

Tokia priemonė būtų proporcinga valstybės tarnautojo veiklos atžvilgiu, taupytų žmoniškuosius ir (ar) materialiuosius išteklius, nes būtų išvengta naujų atrankos konkursų rengimo ir išsaugotų darbuotojus valstybės tarnyboje, kurioje darbuotojų dažnai trūksta.

Valstybės tarnybos įstatymo projektu, kaip nurodyta jo aiškinamajame rašte, nustatomas socialinių ir kitų garantijų sistemos priartinimas prie Darbo kodekse numatytų socialinių ir kitų garantijų sistemos, tačiau argumentų, kodėl svarbu įgyvendinti šį tikslą, nepateikta.

Svarbu, kad nebūtų pablogintos, o išsaugotos „palankesnes“ garantijos, numatytos Valstybės tarnybos įstatyme, paliekant valstybės tarnautojams 22 darbo dienas kasmetinių atostogų dienų, dabartinę galiojančią kasmetinių papildomų atostogų skaičiavimo tvarką, kai už kiekvienų 5 metų tarnybos stažą suteikiamos 3 darbo dienos kasmetinių papildomų atostogų, tačiau bendra kasmetinių atostogų trukmė negali būti ilgesnė kaip 37 darbo dienos, iki 2 darbo dienų

LIETUVOS PROFESINĖ SĄJUNGA „SOLIDARUMAS“

Kodas 290806370; Ulonų 5, LT-08240 Vilnius; tel.370 5 2621743 faksas 370 5 213 3295

www.lps.lt; el.paštas: info@lps.lt; solidarumas.lt@gmail.com

(garantuojant nustatytą darbo užmokestį), kai valstybės tarnautojai, gavę tiesioginio vadovo rašytinį (įskaitant gautą elektroninių ryšių priemonėmis) sutikimą, yra išvykę į sveikatos priežiūros įstaigą ir valstybės ar savivaldybės instituciją ar įstaigą.

Manome, šios garantijos prisideda prie valstybės tarnybos patrauklumo, gerina valstybės tarnautojų padėtį, o priėmus Darbo kodekso nuostatas valstybės tarnautojams atostogų dienų skaičius būtų sumažintas.

Nors aiškinamajame rašte teigiama, kad valstybės tarnautojų socialinės garantijos artinamos prie Darbo kodekso nuostatų, tačiau Valstybės tarnybos įstatymo projekto 31 straipsnio 4 dalyje numatyta išeitinių išmokų mokėjimo tvarka paliekama tokia pati ir nėra keičiame darbuotojui palankesnėmis Darbo kodekso nuostatomis, numatančiomis, kad išeitinė išmoka išmokama atleidžiamam darbuotojui (Darbo kodekso 57 straipsnio 8 ir 9 dalys) iš karto.

Neaišku, kuo pagrįstas toks išeitinių išmokų mokėjimo diferencijavimas, nes valstybės tarnautojui, įsidarbinus privačiame sektoriuje, jam dirbant ši išmoka būtų mokama, o įsidarbinus kitoje valstybinėje įstaigoje -ne.

Dėl to sukuriama sąlyga, kurios skatina valstybės tarnautojus kurį laiką negrįžti į valstybės tarnybą, nors ten ir trūksta darbuotojų.

Atsižvelgiant į tai, kad Valstybės tarnybos įstatymo projektu numatoma didelės apimties ir esminė valstybės tarnybos pertvarka, manome, kad VTĮ projekto įsigaliojimui numatyta 2023 m. sausio 1 d. data yra per trumpas terminas tinkamam tokios apimties pertvarkos įgyvendinimui.

Šiandien, likus mažiau nei pusmečiui iki planuojamos Valstybės tarnybos įstatymo projekto įsigaliojimo dienos, jis dar tik derinamas su institucijomis, o su socialiniais partneriais – profesinėmis sąjungomis yra nepakankamai aptartas.

Dalis pretendentų, šiuo metu dalyvaujančių konkursuose į valstybės tarnautojų pareigas, turi teisėtus lūkesčius, kad ateityje jiems bus suteiktos atitinkamos garantijos, numatytos Valstybės tarnybos įstatyme – priedas už stažą Lietuvos valstybei, kasmetinės ir papildomos atostogos bei kita.

Pagarbiai,

Pirmininkė
Kristina Krupavičienė